
SELF-ASSESSMENT OF THE PROFESSIONAL PREPARATION OF FUTURE NURSES, RELATED TO WORK WITH ELDERLY PATIENTS

Albena Andonova

Trakia University, Faculty of Medicine, albena.andonova@trakia-uni.bg

Silviya Kyuchukova

Trakia University, Faculty of Medicine, silvia_66@abv.bg

Mima Nikolova

Trakia University, Faculty of Medicine, kapincheva_mima@abv.bg

Abstract: The social and demographic researches show that for the recent decades in Europe, including Bulgaria, the relative share of elderly people has been increasing. Meanwhile, there is a growing need to provide medical activities and health care to ensure quality of life and decent old age.

An important milestone in the implementation of policies, aimed at the elderly people is the preparation of highly qualified nurses. The motivation and the high training level of future medical specialists is a guarantee of achieving a high quality of life for the people at “third age”.

Purpose: To find out the level of the professional self-assessment and preparation of the students-nurses for work with elderly patients.

Tasks:

- To find out the level of self-assessment of the students – “Nurse” specialty, related to their preparation for work with elderly people;
- To differentiate the difficulties encountered by respondents in developing a health care plan for people over 65-year-old;
- To explore the willingness and attitudes of respondents, related to work with elderly people;
- To determine students' willingness to do voluntary service with elderly people;
- To find out the willingness for further training to increase the professional competence on the issues of health care for the elderly people.

Methods and means: anonymous survey with a specially designed card;

Contingent: 72 students from “Nurse” specialty – II and III course, Medicine Faculty, Thracian University, Stara Zagora Town, Bulgaria.

Time interval: the academic 2017-2018.

Conclusion: Based on the survey data, it was found that nearly half of the future nurses will be professionally satisfied with their work with elderly patients and they are ready to be volunteers in elderly homes. The main reason for 45.6% of respondents to work with elderly people is moral satisfaction and recognition.

About 2/3 of respondents consider that they have specific knowledge and skills to provide quality health care for elderly people with chronic illnesses. Some of the second-year students, due to lack of experience, have difficulty to work out a nurse care plan on their own.

Conclusion - The “nurse” students assess themselves as well-prepared for independent work with elderly people. They have a critical attitude to their preparation, they point the difficulties they face and are ready to continue training and to do voluntary service for the contingent, mentioned above.

Keywords: students from “Nurse” specialty, self-assessment, self-assessment, elderly people, health care

САМООЦЕНКА ЗА ПРОФЕСИОНАЛНАТА ПОДГОТВЕНОСТ НА БЪДЕЩИТЕ МЕДИЦИНСКИ СЕСТРИ ЗА РАБОТА С ВЪЗРАСТНИ ПАЦИЕНТИ

А. Андонова

Тракийски университет, Медицински факултет, град Стара Загора, България

С. Кючукова

Тракийски университет, Медицински факултет, град Стара Загора, България

М. Николова

Тракийски университет, Медицински факултет, град Стара Загора, България

Резюме: Социалните и демографски проучвания показват, че в последните десетилетия в Европа, включително и България, се увеличава относителния дял на възрастните и стари хора. Едновременно с това нараства и необходимостта от предоставяне на медицински дейности и здравни грижи, които да им осигурят качество на живот и достойни старини.

Важен момент при реализиране на политиките насочени към възрастните и стари хора е подготовката на висококвалифицирани медицински сестри. Мотивацията и високото ниво на подготовка на бъдещите медицински специалисти е гаранция за постигане на високо качество на живот на хората в третата възраст.

Цел: Да се установи нивото на професионалната самооценка и подготвеност на студентите медицински сестри за работа с възрастни пациенти.

Задачи:

- Да се установи нивото на самооценката на студентите от специалност „медицинска сестра“ относно подготовката им за работа с възрастни хора;
- Да се диференцират трудностите, които срещат респондентите при изработване на план за здравни грижи за хора над 65г.;
- Да се проучат желанието и нагласите на анкетираните за работа с възрастни хора;
- Да се определи готовността на студентите за доброволна работа с възрастни;
- Да се установи готовността за допълнително обучение за повишаване на професионалната компетентност по проблемите на здравните грижи за възрастните хора.

Методи и средства: анонимно анкетно проучване със специално изработена за целта карта.

Контингент: 72 студенти от специалност „медицинска сестра“ от II и III курс на Медицински факултет, Тракийски университет, град Стара Загора, България.

Времеви интервал: учебната 2017-2018 година.

Заклучение: На базата на данните от проведеното проучване се установи, че почти половината от бъдещите медицински сестри ще бъдат професионално удовлетворени от работата си с възрастни и стари пациенти и имат готовност да полагат доброволен труд в домове за стари хора. Основен мотив за 45,6% от респондентите за работата с възрастни хора е моралната удовлетвореност и признание.

Около 2/3 от анкетираните считат, че притежават специфични знания и умения за оказване на качествени здравни грижи за възрастни и стари хора с хронични заболявания. Част от студентите от II втори курс поради липса на опит срещат затруднения при самостоятелното изработване на план за сестрински грижи.

Извод- Студентите от специалност „медицинска сестра“ се самооценяват като добре подготвени за самостоятелна работа с възрастни и стари хора. Имат критично отношение към подготовката си, посочват трудностите, които срещат и имат готовност да продължат да се обучават и да полагат доброволен труд за посочения контингент.

Застаряването на населението е не само демографски проблем, но и социален, икономически и здравеопазен проблем на държавите. За да се акцентира върху проблема с решение на Европейския парламент и на Съвета на Европейския съюз, по предложение на Европейската комисия (COM (2010) 462), 2012 година е определена за „Европейска година на активния живот на възрастните хора и солидарността между поколенията“.

Според прогнозите на Евростат делът сред населението на лицата на възраст 65 години ще достигне до 30% през 2060 г. Средното съотношение между хората в трудоспособна възраст (15-64 години) и лицата на възраст 65 години и над нея ще се промени от сегашното – 4 към 1 на 2 към 1 през 2050 г. Системите на здравеопазване на държавите-членки трябва да дадат отговор на предизвикателствата на демографските промени и да бъдат подсилени в тази насока.

С увеличаване продължителността на живота в медицинската практика все повече навлиза концепцията за утвърждаване качеството на живот както на пациентите, така и на здравите хора – т.е. за добавяне не само на години към живота, но и на живот към годините. /2 /.

Всички тези процеси изискват адекватна реакция и от страна на медицинските висши учебни заведения носещи отговорността за подготовката на бъдещите медици. Със застаряването на населението се повишава и необходимостта на хората от третата възраст от медицински и здравни грижи. Съвременното образование на медицинските сестри позволява те самостоятелно да планират и реализират здравни грижи в дома или болница за възрастни и стари хора. За съжаление се установява тенденция за липса на желаещи за

работа със стари хора. Ролята на преподавателите е да стимулират и подготвят бъдещите медицински специалисти за работа със хора от различни възрасти. Както посочва Б. Торнъова „все още образованието се свързва преди всичко с преподаването и възпроизвеждането на знания и опит, като не се отчита, че то включва и анализ и синтез, критично разсъждаване, откривателство, задаване на въпроси и творчески отговори. В резултат на това студентите се оказват неподготвени да се справят с различните житейски ситуации и пълноценно да общуват с възрастните хора” /4/.

Практическите занимания за студентите приложени в реална работна среда при работа с възрастните хора, затвърждава практическите умения, компетенции и критичното мислене, върху чието развитие влияние оказват начина на преподаване, стила на преподавателя и преподаваната материя /6/. Всичко това повишава мотивацията и активността на студентите за решаване на поставените проблеми чрез използване на съвременните средства за информация за подобряване качеството на живот на възрастните и стари хора /7/.

Професионалната дейност на медицинските специалисти е свързана с преодоляването на много и различни проблемни ситуации. За успешното справяне с тях е необходимо още по време на обучението на студентите да се формират умения и навици за самостоятелно решаване на сложни и непредвидими проблеми, за бърза и адекватна професионална реакция / 8/.

Цел: Да се установи нивото на професионалната самооценка и подготвеност на студентите медицински сестри за работа с възрастни пациенти.

Задачи:

- Да се установи нивото на самооценката на студентите от специалност „медицинска сестра“ относно подготовката им за работа с възрастни хора;
- Да се диференцират трудностите, които срещат респондентите при изработване на план за здравни грижи за хора над 65г.;
- Да се проучат желанието и нагласите на анкетирания за работа с възрастни хора;
- Да се определи готовността на студентите за доброволна работа с възрастни;
- Да се установи готовността за допълнително обучение за повишаване на професионалната компетентност по проблемите на здравните грижи за възрастните хора.

Методи и средства: анонимно анкетно проучване със специално изработена за целта карта. Данните са обработени математически и графично с Microsoft Excel 2010.

Контингент: 72 студенти от специалност „медицинска сестра от II и III курс на Медицински факултет, Тракийски университет, град Стара Загора, България.

Времеви интервал: учебната 2017-2018 година.

Един от важните въпроси в анкетната карта гласеше: Ще бъдете ли професионално удовлетворен, ако оказвате здравни грижи за възрастни и стари хора с хронични заболявания?. Две трети от респондентите – 75% , са отговорили с „Да“. Резултатите са представени на графика № 1.

Респондентите избрали отговор „Да“ са 48,1%, а тези, които леко се колебаят но казват „По-скоро Да“ са 26,9%. Към отговор с насоченост „Не“ клонят 25% от попълнените анкетната карта. Готовността на студентите с медицински специалности да работят със стари хора е резултат от тяхната правилно формирана нагласа. За това допринася учебната им програма, която включва дисциплини като: гериатрия; сестрински

грижи/СГ/ за възрастни; СГ по домовете; палиативни СГ; СГ за деца и възрастни с увреждания; физикална терапия и рехабилитация; медицинска психология и други, извънаудиторната им работа по тематики свързани със здравето на възрастните хора, включването им в реализацията на университетски проекти[.....].

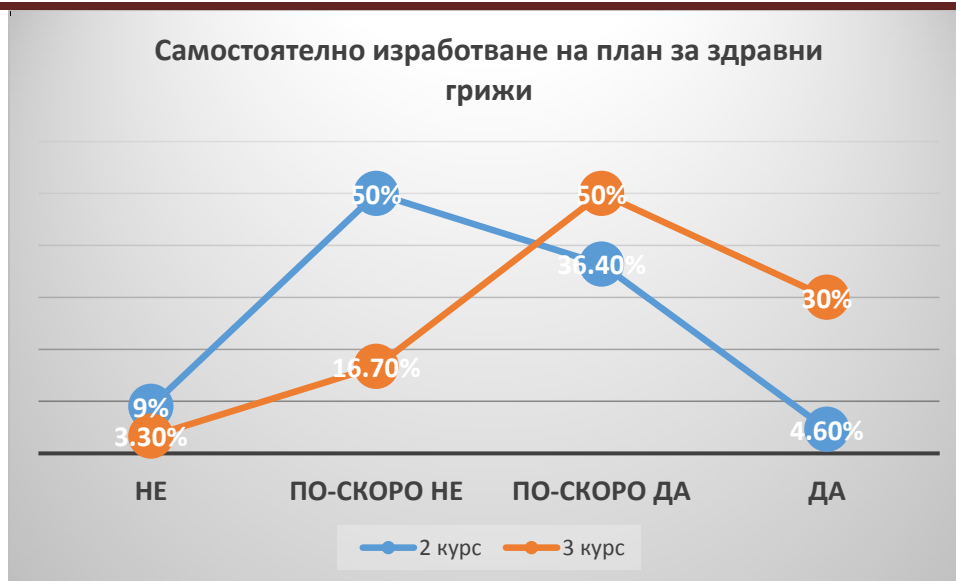
Не на последно място трябва да се отбележи и факта, че студентите са готови да правят това доброволно, което отново кореспондира с твърдението, че студентите са с формирани правилни нагласи за работа с възрастни пациенти като резултат от участието им доброволчески кампании. Такива се реализират традиционно на територията на Тракийски университет и студентите активно се включват в тях. За това те бяха попитани: Бихте ли посещавали на доброволни начала домове за стари хора, за да оказвате грижи за тях? Техните отговори са представени на графика № 2.

Студентите с голяма готовност – 85% от всички, биха участвали доброволно с труда и здравните си познания и компетенции в мероприятия за оказване на грижи за нуждаещи се стари хора. Едва 15% от анкетираните студенти не желаят да участват в такива кампании като само 4% са с отговор „Не“. Не са известни причините за това. Младите хора могат да се включат като обучители на възрастни хора с цел повишаване на здравните им знания и повишаване на качеството им на живот. Изследвания доказват, че хората в третата възраст имат желания да подобряват здравната си култура. /5/

Още по-впечатляващи са процентите, които се съотнасят за мотивите, които стимулират младите хора с медицински познания да обгрижват възрастните хора. Най-висок е процентът на казалите: морално удовлетворение и признание – 45,6%; следвани от процентите на отговорилите с: възможност за професионално развитие – 29,8% и 24,6% от респондентите се мотивират от по-високо заплащане. Съществува корелация между концентрацията на предходните отговори в три звена на мотивираност и следващият въпрос в анкетната карта, които разкрива самооценката за подготвеността на студентите за оказване на качествени здравни грижи. За притежаващи необходимите специфични знания и умения за работа с възрастни хора се определят 71,2% от анкетираните. От тях 67,4% са в избора „По-скоро да“. И като напълно подготвени се самоопределят едва 3,8% от респондентите. Никой не е избрал отговор „Не“, което е радостно и показателно, че обучението в медицинското училище постига резултати.

След като установихме самооценката на студентите за подготвеността им за полагане на грижи за гериатрични пациенти, ги провокирахме с прецизно подбран въпрос, който касае спецификата и изкуството на сестринската работа. А именно: Считате ли, че можете самостоятелно да изработите план за здравни грижи за възрастни и стари хора с хронични заболявания?. Отговорите са представени на графика № 3.

Анкетираните студенти са във втори и трети курс на обучението си. Това предопределя промените в графиките съобразно увереността им в собствената им подготовка. Видно е, че 50% от студентите са били несигурни в уменията си да изготвят план за сестрински грижи и посочват отговор „По-скоро не“ през втората година на следването си. Този процент през третата година вече е за отговор „По-скоро да“, т.е. в по-горният курс те са натрупали нови знания, умения и навици, които им дават увереност да работят професионално. Пак в тази година на следването си студентите, които са посочили отговор “Да“ са 30% в сравнение с тези второкурсници, които са само 4,6%.

Поради редица специфики на старческата възраст здравната дейност с този контингент има редица затруднения и има нужда от специализирано обучение. „Предоставянето на съвременна образователна геронтологична подготовка на здравните специалисти, осигуряващи грижи за стари хора, адаптирана към техните специфични професионални потребности и стандартите за добра гериатрична практика, обуславя постигането на необходимата им компетентност при осъществяване на качествени здравни грижи за лицата в напреднала и старческа възраст.“ /3/ За това са наясно и студентите, които се обучават да работят със стари хора. Чрез анкетната карта те посочиха няколко области на здравните грижи, в които те срещат затруднения при изготвянето на план за здравни грижи за стари хора с хронични заболявания. Те са: полиморбидност; нарушена комуникация; нежелание за сътрудничество; метаболитни нарушения; дементни прояви; онкологични заболявания и други. За да се преодолеят тези и други затруднения в обгрижването на контингента от възрастни пациенти би било удачно студентите да са обучат допълнително. Възможност за това дават свободно избираемите дисциплини, които ще повишат компетентността на студентите по актуални тематика свързани със здравето на старите хора. Респондентите в проучването са готови да се включат в такова обучение – 76,9% , а 23,1% не са мотивирани да се включат.

Заклучение: На базата на данните от проведеното проучване се установи, че почти половината от бъдещите медицински сестри ще бъдат професионално удовлетворени от работата си с възрастни и стари пациенти и имат готовност да полагат доброволен труд в домове за стари хора. Основен мотив за 45,6% от респондентите за работата с възрастни хора е моралната удовлетвореност и признание.

Около 2/3 от анкетираните считат, че притежават специфични знания и умения за оказване на качествени здравни грижи за възрастни и стари хора с хронични заболявания. Част от студентите от II втори курс поради липса на опит срещат затруднения при самостоятелното изработване на план за сестрински грижи. С напредване на следването респондентите са натрупали нови знания, умения и навици, които им дават увереност да работят професионално.

Извод- Студентите от специалност „медицинска сестра“ се самооценяват като добре подготвени за самостоятелна работа с възрастни и стари хора. Имат критично отношение към подготовката си, посочват трудностите, които срещат и имат готовност да продължат да се обучават и да полагат доброволен труд за посочения контингент.

ЛИТЕРАТУРА

- [1] Балканска, П., Възрастният човек като пациент. Клинична геронтопсихология в здравните и социалните грижи, София, 2003 г., изд. Булвест 2000.
- [2] Визева, М., Р. Рибаров, Кр. Визев, Актуални здравни проблеми на болни със захарен диабет тип 2 и колоректален карцином, сборник, Научна конференция с международно участие «Стареене, здраве, гериатрични грижи», 2017, Стара Загора, стр. 83-86
- [3] Георгиев, Н., П. Балканска, Т. Попов, Образователен дефицит в областта на гериатричните грижи, сборник, Научна конференция с международно участие «Стареене, здраве, гериатрични грижи», 2017, Стара Загора, стр. 462-466
- [4] Торньова Б. Андрагогическият подход в професионалната подготовка на специалистите по здравни грижи. Сборник на оптичен носител- Съюз на учените-Ст. Загора., ISBN- 978- 954- 9329- 44-5., Ст. Загора, 2008г.
- [5] Милчева Хр.Т., Димова М., Платиканова, М., Андонова А.Н., Мнения пожилых и старых людей о качестве их жизни, Черногорск, 2013, научный журнал „Вестник по педагогике и психологии Южной Сибири”, online бр.№1, 2013, стр. 57-62
- [6] Paskaleva R., A. Uzunova. Role of art therapy for psycho-emotional and physical stimulation of the elderly. Research in Kinesiology 2015, Vol. 43, No. 2, pp. 239- 241
- [7] Paskaleva R. Motivation of students for active participation in practical training. The Journal of Medicine and Philosophy, Issue 6 (2), (December), Volume 42. Oxford University Press, 2017. Pages 1364-1374.
- [8] Paskaleva R. Use of problem-based learning in clinical practice. Health Education Research, Issue 6 (2), (December), Volume 32. Oxford University Press, 2017. Pages 1591-1602. IF: 1.667.
- [9] университетски проект №17/2012; **Тема: - „Обучение на възрастни за придобиване на здравни знания с цел подобряване качеството на техния живот”**